

مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در دفاع از حریم اهل بیت

سید محمد موسوی^۱

چکیده

مکتب حاج قاسم، ضرورت امروز کشور است و از آن می‌توان به‌عنوان الگوی عملی بخش‌های مدیریتی و اجرایی کشور بهره برد. هدف مقاله بررسی مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در دفاع از حریم اهل بیت (ع) است. سوال اصلی پژوهش حاضر را این‌گونه می‌توان مطرح کرد، مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی از چه ویژگی‌های برخوردار است که آن را به یک مکتب و الگوی عملی مطلوب در بخش‌های مدیریتی و اجرایی کشور بلکه جهان اسلام تبدیل کرده است؟ روش تحقیق توصیفی-تحلیلی است و در جمع‌آوری اطلاعات از شیوه کتابخانه‌ای، فیش‌برداری از کتاب‌ها و مقالات و سایت‌های اینترنتی استفاده شده است. یافته‌های پژوهش، حاکی از آن است که مکتب حاج قاسم از منش و رفتار سرداری می‌گوید که نمونه یک انسان مومن عاشق است، سرداری که خالصانه عاشق شهادت و ولایت بود، خود را سرباز ولایت می‌دانست و تمام زندگی‌اش را وقف خدا و خدمت به مردم کرده بود. نتیجه آنکه شهید سپهد قاسم سلیمانی امروز فقط یک فرمانده نیست بلکه یک اسطوره بزرگ است؛ او اسطوره مقاومت در برابر ظلم و ظالم، اسوه اخلاص و کار بی‌منت برای خداست، همچنین او سرمشق تلاش، ساده‌زیستی، شجاعت، مجاهدت و خدمتگزاری به مردم و قهرمان مبارزه در راه آرمان‌های اسلام می‌باشد، بی‌آنکه از «غیر خدا» ترسی داشته باشد. در این مقاله سعی بر آن است تا با بررسی منش، رفتار و ویژگی‌های شخصیتی حاج قاسم سلیمانی، سیدالشهدای مدافعین حرم، الگوی تربیتی سردار دل‌ها در انسجام و اقتدار مدافعین حرم را بهتر بشناسیم و همچنان که رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند: «این سردار شهید را به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس‌آموز نگاه کنیم.»

کلید واژگان: مکتب سردار شهید قاسم سلیمانی، مدافعین حرم، جبهه مقاومت، بیداری اسلامی، الگوی مطلوب مدیریتی.

مقدمه

پیش از اینکه سردار قاسم سلیمانی به شهادت باشکوه‌اش نائل گردد، بسیاری او را یک شخصیت جهانی می‌خواندند. بارها تصویر او در روی جلد مجلات پر مخاطب خارجی آمده بود و نام او میلیون‌ها بار در رسانه‌های مختلف نقش بسته بود. او سال‌ها در کانون تحلیل‌های جهانی قرار داشت. از او به‌عنوان مؤثرترین فرد نظامی خاورمیانه یاد می‌شد و فرماندهان ارشد نظامی دنیا از او به‌عنوان یک استراتژیست بی‌بدیل یاد می‌کردند.

سرباز وفادار انقلاب سردار، شهید قاسم سلیمانی، از اسطوره‌های اسلامی و ایرانی و از قهرمانان ملی کشور محسوب می‌شود که از شایستگی‌ها و صلاحیت‌های بی‌نظیر فردی، معنوی و رفتاری برخوردار هست که هدایت و فرماندهی مجموعه‌های بزرگی را در سطوح سازمانی و اجتماعی عهده‌دار بود که ایشان با عملکرد کامل و صحیح در حوزه‌های اجتماعی، نظامی، سیاسی و فرهنگی؛ شخصیتی ممتاز و بی‌بدیل گشتند که برای درس‌آموز و افراد جامعه الگوی بسیار شایسته‌ای شوند.

«مدافعان حرم» «شهدای مدافع حرم» واژه‌هایی هستند که توسط حاج قاسم سلیمانی، در نبرد با تروریسم تکفیری و داعش در «عراق» و خصوصاً در «سوریه» و در دفاع از حریم حرم اهل بیت عصمت و طهارت، پس از سال ۲۰۱۱ ابداع گردید که خیل عظیمی از جوانان کشورهای منطقه غرب آسیا و حتی اروپا و آمریکا را نیز راهی کشورهای یاد شده نمود، تا از حرم اهل بیت عصمت و طهارت دفاع نمایند.

شهید مدافع حرم، که پرافتخارترین عنوان امروز ایران است؛ نشان از مردانی بی‌ادعا دارد که با آغاز تهدید برای حرم اهل بیت علیهم السلام، با اقتدا به سیدالشهدای مدافعین حرم، بندهای پوتین را محکم بسته، مشتاقانه به نبرد علیه باطل شتافتند تا با فریادهایشان به دشمن بفهمانند که ملت جمهوری اسلامی ایران تعرض به مقدسات مسلمانان را تحمل نخواهند کرد.

این سردار رشید و شجاع اسلام نشان‌های فتح و ذوالفقار را از دستان مبارک مقام معظم رهبری دریافت کرده بود، اما مدال شهادت برازنده این مرد بزرگ بود و به حق خود رسید. دشمن تلاش داشت انتقام خود را بگیرد، اما وی عاشق شهادت بود. با خون سردار سلیمانی مدرسه عشق، مرکز ایثار و مقاومت شد. آمریکا گمان کرد با ترور سردار ملی ایران، جریان مبارزه با سیطره شیطان بزرگ در آسیای غربی متوقف می‌شود، غافل از آنکه سپهبد سلیمانی فرد نیست،

بلکه در سراسر خاورمیانه یک راه و یک مکتب، با عِدّه و عُدّه بی‌شمار است.

در این مقاله سعی بر آن است تا با بررسی و مطالعه ابعاد شخصیت شهید و دلایل موفقیت ایشان از منظر ادبیات و پیشینه سازمان و مدیریت منش بررسی شود تا الگوی تربیتی سردار دلها در فرماندهی بر مدافعین حرم را بهتر بشناسیم و در راستای ضرورت معرفی و شناساندن مکتبی برخاسته از قیام عاشورا بنام مکتب حاج قاسم با محوریت وصیت‌نامه و دست‌نوشته‌ها و خاطرات سردار سلیمانی بیشتر بیندیشیم و به فرموده رهبر معظم انقلاب، این سردار شهید را به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس‌آموز نگاه کنیم.

مبانی مفهومی و بررسی مفاهیم

حرم: واژه حرم ظاهر و نمادی است که لایه‌های مختلفی از مفهوم حرم را در درون دارد و بسته به عملکرد الهی آن جامعه، لایه‌های نهانی‌تر این حرمت بیشتر عیان و منکشف می‌شود. وجوه مشترک بین تمامی لغات هم خانواده حرم، مصونیت، احترام و ممنوعیت بعضی از کارهاست. بدین ترتیب معنای حرم از این قرار است:

الحَرَم: جایی که مورد حُرمت و احترام است و شکستن حرمت آن روا نباشد، «الْحَرَمَانِ». مکه و مدینه (قرشی، ۱۳۷۱، ج ۲: ۱۲۴) در متون اسلامی، این واژه بیشتر درباره مکانی گرداگرد اماکن مقدّس به کار می‌رود که ورود به آن‌ها آداب و ویژه‌ای دارد.

حرم‌های اهل بیت علیه‌السلام (بلا تشبیه) مانند میدان مغناطیس عمل می‌کند و انسان‌های عاشق و محب را به سمت خود می‌کشاند. به عبارت بهتر همان‌گونه که خانه کعبه که حریم امن الهی است و مرد مسلمان با هر گرایشی گرد آن متجمع می‌شوند، می‌توان حرم ائمه علیه‌السلام را دارای جذبه‌ای دانست که انسان‌های پاک را به خود جلب می‌کند.

مدافعین حرم: اصطلاح مدافعان حرم و شهدای مدافع حرم پس از ابداع و معرفی آن توسط سردار رشید اسلام، حاج قاسم سلیمانی، کم‌کم به یک فرهنگ تبدیل شد و بار دینی و انقلابی بسیار عمیق و تأثیرگذار در جوامع منطقه به خود گرفت. اگرچه شاید کمتر کسی تصور می‌کرد که واژه مدافع حرم، در بین علاقمندان و شیفتگان ائمه اطهار علیهم‌السلام آنقدر ژرف و فراگیر شده و در کمتر زمانی این تئوری تبدیل به فرهنگی شود که هزاران نفر را از سراسر جهان عازم دیار عراق و شام نماید، اما این اتفاق نادر به برکت ائمه علیهم‌السلام و اشتیاق جوانان و پیران

جهان دیده افتاد و جهان را مات و مبهوت کرد. در همین ارتباط حضرت آیت الله خامنه‌ای درباره دفاع از حریم اهل بیت علیهم السلام و شهدای مدافع حرم معتقدند: «ایمان بالای شهیدان مدافع حرم و صبر و بردباری خانواده‌های آن‌ها از جمله ابعاد این موضوع شگفت است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۵).

فرماندهی بر قلب‌ها: آنچه مدافعان و شهدای مدافع حرم را گرد یک محور برای مبارزه و جان‌فشانی متجمع نمود، اهمیت حرم و جایگاه حرم ائمه علیهم السلام در آموزه‌های قرآنی و اسلامی بود. مدافعان حرم با تمسک به آیات الهی قرآن کریم، آموزه‌های دین مبین اسلام، پیروی از سید و سالار شهیدان امام حسین علیه السلام و رهنمودهای حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبری انقلاب اسلامی، به مبارزه با گروه‌های تکفیری و تروریستی پرداختند.

۱. مروری بر زندگانی شهید حاج قاسم سلیمانی

شهید حاج قاسم سلیمانی متولد ۲۰ اسفند سال ۱۳۳۵ در روستای کوهستانی و دورافتاده قنات ملک در شهرستان رابر از توابع استان کرمان به دنیا آمد. او بعد از انقلاب ابتدا به مهاباد برای جنگ با گروه‌های ضد انقلاب رفت و پس از آن به عضویت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درآمد. با شروع جنگ تحمیلی قاسم سلیمانی چندین گردان از سپاهیان کرمان را آموزش می‌دهد و به جبهه‌های جنوب اعزام می‌کند و کمی بعد، خود در صدر یک گروهان به سوسنگرد اعزام می‌شود تا از پیشروی رژیم بعث در جبهه مالکیه جلوگیری کند. سلیمانی در ۱۳۶۰ با حکم محسن رضایی، فرمانده وقت سپاه پاسداران، به‌عنوان فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله منصوب شد. اندکی بعد در زمستان سال ۶۱ به لشکر ۴۱ ثارالله ارتقا یافت که شامل نیروهایی از کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان می‌شد.

وی در طول دوران دفاع مقدس، با لشکر تحت امر خود در عملیات‌های زیادی از جمله، والفجر ۸، کربلای ۴، کربلای ۵، تک شلمچه و مرصاد حضور موثر داشت. لشکر ۴۱ ثارالله را باید جزو لشکرهای خط‌شکن سپاه در سال‌های دفاع مقدس نامید که نیروهای آن نقش بسزایی در عملیات‌های بزرگی مثل والفجر ۸، کربلای ۵ و... داشتند.

جنگ که تمام شد، قاسم به کرمان برگشت. می‌توانست مثل بعضی دیگر، پوتین را دریاورد و برود پشت میز. سلیمانی اما آدم نشستن نبود. او حالا به‌عنوان فرمانده سپاه ثارالله به کرمان

برگشته بود. آن زمان، اشرار و قاچاقچیان در مرزهای شرقی فعالیت بسیاری داشتند و امنیت را از شهرها و مناطق مرزی گرفته بودند. حاج قاسم نقشه‌هایی را برای مقابله با این گروه‌ها طراحی کرد تا امنیت به منطقه بازگردد.

اگر برای بسیاری از هم‌زمان قاسم سلیمانی، جنگ در تابستان سال ۱۳۶۷ به پایان رسید، ولی برای او آغاز دوران جدیدی در میادین نبرد بود.

با پایان یافتن بحران در جنوب شرق، طالبان در افغانستان قدرت گرفت و علاوه بر مرزها، نامنی از سمت شرق دوباره به سمت خاک ایران آمد. سردار سلیمانی هم که تجربه موفق کنترل مرزهای شرقی و مبارزه با اشرار را در کارنامه‌اش داشت، بهترین گزینه برای پایان دادن به قانله طالبان بود.

سردار قاسم سلیمانی در سال ۱۳۷۶ از طرف آیت‌الله خامنه‌ای، مقام معظم رهبری، به فرماندهی سپاه قدس منصوب شد. تابستان سال ۱۳۸۵، رژیم صهیونیستی به لبنان حمله کرد. حاج قاسم به‌عنوان فرمانده نیروی قدس خیلی زود خود را به لبنان رساند تا از آنجا فرماندهی عملیات جبهه مقاومت را به‌عهده داشته باشد. او در کنار عماد مغنیه و سید حسن نصرالله، روزهای بسیار سختی را گذراند، اما در نهایت موفق شد بار دیگر اسرائیل و آمریکا را شکست دهد.

قاسم سلیمانی در ۴ بهمن سال ۱۳۸۹ با حکم حضرت آیت‌الله خامنه‌ای فرمانده معظم کل قوا با یک درجه ارتقا به درجه سرلشکری نائل آمد، اما هنوز هم در افکار عمومی همه او را «حاج قاسم» می‌خواندند. با توطئه جدید غرب و پشتیبانی مالی کشورهایمانند عربستان سعودی، که به شکل‌گیری گروهک‌های تروریستی تکفیری اعم از داعش و جبهه النصره در منطقه انجامید، قاسم سلیمانی ماموریتی تازه یافت و آن هم مقابله با این تهدیدات در دو کشور عراق و سوریه بود. شهید سلیمانی با کمک شهیدان، همدانی و تقوی، در عراق «حشد الشعبی» و در سوریه «بسیج مردمی» (قوات دفاع وطنی) را شکل داد و با کمک آن‌ها و هدایت و مشاوره نیروی قدس سپاه، طی ۶ سال، بساط تروریست‌ها در این دو کشور تقریباً جمع شد.

سردار سلیمانی در حمله پهباد آمریکایی به فرودگاه بغداد در بامداد جمعه ۱۳ دی ۱۳۹۸ ترور شد. در این حمله ابومهدی المهندس از فرماندهان گروه شبه‌نظامی عراقی حشد شعبی به همراه ۱۰ تن دیگر کشته شدند. وزارت دفاع ایالات متحده آمریکا اعلام کرده که دستور این حمله

هوایی را دونالد ترامپ، رئیس جمهوری این کشور صادر کرده است.

۴. ویژگی های شخصیتی شهید قاسم سلیمانی

نقش سردار سلیمانی در متحد کردن نیروهای مقاومت و مدافعین حرم شمال زدنی بود. در سایه منویات رهبری عزیز و به فرماندهی متمایز سردار سلیمانی که به برخی از ویژگی های آن اشاره می شود، یک اراده ملی شکل گرفته بود که باید با استفاده از همه ابزارها، اعم از نظامی و غیرنظامی، از پاگیری و گسترش پدیده شوم داعش در منطقه جلوگیری و در ادامه آن را نابود کرد.

۱. مهمترین موضوعی که در فرماندهی سردار سلیمانی تجلی داشت و خود را به رُخ می کشید، توکل به پروردگار متعال و توسل به اهل بیت علیهم السلام بود. او به خوبی می دانست آنکه خدا را صاحب هر امری و عالم به آن می داند هرگز دست نیاز به سوی دیگر مخلوق ناتوان خدا نمی برد، زیرا او مطمئن است یگانه نیروی تاثیرگذار در امور خداوند است. ایشان اعتقاد داشت که فرمانده کل قوا در سوریه، حضرت زینب (س) بود و او برای انجام امور فرماندهی از ایشان فرمان می گرفت.

۲. یکی از کارهای بزرگ سردار سلیمانی نیروسازی و کادرسازی بود. او در مجموعه خودش ده ها و صدها سلیمانی ساخت. او بیشتر بر ایمان و اعتقادات تاکید داشت و آن را محور قرار می داد. سردار سلیمانی ضمن هوشمندی و رصد تحولات نظامی جبهه غربی - اسرائیلی، بدون سروصدا به راه اندازی گروه های شبه نظامی دست زد و امروزه این واحدها به صورت یک زنجیره درآمده اند.

۳. «مدیریت جهادی» یکی از کلیدواژه هایی است که بارها از سوی رهبر معظم انقلاب تکرار شده است. به عنوان نمونه، ایشان در جمع مسئولین کشور فرمودند: «با حرکت عادی نمی شود پیش رفت، با حرکت عادی و خواب آلودگی و بی حساسیتی نمی شود کارهای بزرگ انجام داد، یک همت جهادی لازم است،» (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰). اگر ما امروز بخواهیم از الگوی مدیریت جهادی یعنی کار و تلاش بی وقفه توأم با ولایت مداری و مردم گرایی و ایثارگری بود (نادعلی، فتح الله، ۱۳۹۵) نام ببریم، باید از نمونه ای بی نظیر به نام حاج قاسم سلیمانی نام ببریم.

۴. از منظر امیرالمومنین علی (ع)، هیچ یک از واجبات الهی همانند وفای به عهد نیست و

قطعاً اهمیت این خصیصه برای رهبران و فرماندهان بسیار بیشتر از سایرین خواهد بود. نمونه بارز آن وفای سردار به وعده صادقی بود که در مراسم چهلمین روز شهادت یکی از شهدای مدافع حرم به همه مردم کشورهای اسلامی داد؛ پایان کار داعش در کمتر از سه ماه (سخنرانی در روستای شلمان شهرستان لنگرود، ۳۰ شهریور ۱۳۹۶). اتفاقی که با مجاهدت‌های حاج قاسم سلیمانی و جبهه مقاومت رخ داد و ملت‌های منطقه شهد شیرین آن را پس از سال‌ها گرفتاری چشیدند.

۵. «ببینیم دشمن چه خطی را دارد دنبال می‌کند، همه باید این حقیقت را بفهمند، دشمن را بشناسند، مواظب باشند که دشمن در سنگر خودی جا نگیرد (دیدار با میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی). این فرازی از بیانات رهبر فرزانه انقلاب اسلامی است؛ که اشاره به راهبرد دشمن‌شناسی داشته است. سردار سلیمانی بارها و بارها توانست واقعیت دشمنان را در صحنه‌های مختلف داخلی و منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بشناسد و با هوشیاری بی‌مانند خود، توطئه‌های آنان را خنثی کند.

۶. فرماندهی سردار سلیمانی در صحنه نبرد و یا به عبارت دیگر فرماندهی از نزدیک بود. سردار سلیمانی در سوریه مدام در صحنه‌های نبرد و درگیری حضور داشت. در هیچ‌یک از ارتش‌های دنیا نداریم که بالاترین رده فرماندهی در جلوترین نقطه نبرد آن هم در شرایط سخت، حضور پیدا کند و نیروهای خودی را برای تسلط بر دشمن فرماندهی کند.

۷. تمامی سلیقه‌ها، فرهنگ‌ها، ادبیات‌ها و حتی عقیده‌ها در بین نیروهای سردار سلیمانی حضور داشتند. در میان نیروهای تحت امر حاج قاسم شیعیان، اهل تسنن، مسیحیان و... حضور داشتند. او همه آن‌ها را در یک قالب و برای یک هدف مشترک در شرایط سخت به صحنه می‌آورد، سازماندهی و مدیریت می‌کرد.

۸. فرماندهی بر قلب نیروها، از ویژگی فرماندهی سردار سلیمانی است. نه تنها ایرانی‌ها که ملت‌های مسلمان منطقه به شدت به سردار سلیمانی عشق می‌ورزند و او بر قلب‌ها فرماندهی می‌کند.

۹. استقامت، انتخاب سخت‌ترین مسیر است. حاج قاسم، خود را سپر قرار داده بود تا مردمانش سر راحت بر بالین بگذارند. حاج قاسم معنای استقامت را در وجوه مختلف

به منصفه ظهور رسانند و تا پای جان بر عهدی که بسته بود محکم و راسخ ایستاد و هیچ‌گاه نه کم آورد و نه کم‌فروشی کرد.

<p>وظیفه دانستن خدمت به مردم، رسیدگی به ایتمام، احترام به پدر و مادر، قدردانی از خانواده و دوستان، توجه ویژه به رکن خانواده، کمک به کار فرهنگی، عدم بی‌تفاوتی در مسائل اجتماعی، عدالت‌طلبی، حق‌گویی و حق‌خواهی و دوری از باطل، حلالیت‌طلبی.</p>	<p>روابط اجتماعی</p>	
<p>توسل به امام عصر (عج)، مدد گرفتن از قرآن، عشق به اهل بیت (ع) و شهادت، توجه دائم به مسئله ظهور، توجه به نعمت‌های معنوی به خصوص حب اهل بیت (ع) و شکر عملی آن‌ها، دوری از عجب، یاد مرگ و آخرت، خدا را در همه حال ناظر خود دیدن، ادای دین، عشق و ارادت به همسر و فرزندان، دنیا‌گریزی و توجه به فانی‌بودن دنیا، عمل براساس دانایی، تزکیه و اخلاق‌مداری، توکل بر آستان خداوند و تسلیم و راضی‌بودن به امر پروردگار، روحیه خدمتگزاری و وجهادی، توجه به رعایت وقت کاری.</p>	<p>خصوصیات فردی</p>	<p>ویژگی‌های شخصیتی</p>
<p>توجه به ادای حق‌الناس، توجه به پرداخت خمس، پرهیز از شبهه و داشتن کسب حلال.</p>	<p>انضباط مالی</p>	

- خداوند، ای عزیز! من سال‌ها است از کاروانی به‌جا مانده‌ام و پیوسته کسانی را به‌سوی آن روانه می‌کنم، اما خود جا مانده‌ام، اما تو خود می‌دانی هرگز نتوانستم آنها را از یاد ببرم.
- ای خدای عزیز و ای خالق حکیم بی‌همتا! دستم خالی است و کوله‌پشتی سفرم خالی، من بدون برگ و توشه‌ای به امید ضیافتِ عفو و کرم تو می‌آیم.
- خداوند! تو را سپاس که مرا از پدر و مادر فقیر، اما متدین و عاشق اهل بیت و پیوسته در مسیر پاکی بهره‌مند نمودی. از تو عاجزانه می‌خواهم آنها را در بهشت و با اولیائت قرین کنی و مرا در عالم آخرت از درک محضرشان بهره‌مند فرما.
- ما ملت شهادت هستیم، ما ملت امام حسین (ع) هستیم. بپرس ما حوادث سختی را پشت سر گذاشتیم.

- هر کس به مدار مغناطیسی علی بن ابی طالب (ع) نزدیکتر شد، این مدار بر او اثر می‌گذارد؛ او کمیل بن زیاد می‌شود، او ابوذر غفاری می‌شود، او سلمان پاک می‌شود. ۱۴/۲/۹۵.
- از همسایگانم و دوستانم و همکارانم طلب بخشش و عفو دارم.
- باید منطق محکم جمهوری اسلامی را برای افکار عمومی به درستی تبیین کرد.
- من همان برادر قاسم دیروز هستم با همان لباس دیروز، البته با محاسن سفید. شهادت برای من همانند فرزند دورافتاده از مادر است.
- امام خط‌شکن بود. اول خود حرکت کرد بعد مردم را فراخواند، دلیل موفقیت ما در جنگ نیز برگرفته از همین فرهنگ بود، فرماندهان در جنگ جلو دار بودند، اگر وزیری در ساختمان بلندبالا و کاخ نشست و دستور صادر کرد، این فرمان تا به نفع ملت اجرا شود نفس مردم را می‌گیرد (سخنرانی در کرمان، ۲۲ بهمن ۱۳۹۶).
- یک بلا یا طاعونی مانند داعش که سربریدن برایش آسان‌تر از سربریدن گوسفند است و نه یکی، دو تا بلکه صدها نفر را خواباندن و با چاقو سربریدن و فریاد الله اکبر سردادن، خطر بزرگی است و اگر کسی، ملت را نسبت به این بلا آگاه نکند و برای رفع آن تلاش نکند، در مصیبت آینده سهیم است.

۵. آثار حاج قاسم سلیمانی

۵-۱. دست‌نوشته‌های حاج قاسم

- الهی لا تکلنی؛ خداوندا مرا بپذیر، خداوندا عاشق دیدارتم، همان دیداری که موسی را ناتوان از ایستادن و نفس کشیدن نمود، خداوندا مرا پاکیزه بپذیر، الحمدلله رب العالمین.

یک دست‌نوشته از شهید سلیمانی، چند ساعت قبل از شهادتش در سوریه به دست آمده که کل فهم از ایشان در آنجا هست؛ شخصیت‌هایی مثل شهید سلیمانی شخصیت‌های تودرتویی دارند که به راحتی ظهور و بروز نمی‌کنند، اما زمان‌ها و موقعیت‌هایی فراهم می‌شود که این حقیقت وجودی ظهور می‌یابد. این دست‌نوشته از جهان‌نگری شهید سلیمانی پرده‌برداری می‌کند.

موسوی کلیم‌الله، نبی‌الله و پیامبر اولوالعزم است، حالا در یک عصری و در عصر ما یک انسانی که جزو معصومین نیست و واجد این ویژگی‌های از پیش تعیین شده نیست، خواهان

چنین ملاقاتی با خداست و می‌گوید که «خداوندا، عاشق ملاقات هستم، دیداری که موسی را ناتوان از ایستادن و نفس کشیدن کرد».

این دل‌نوشته صادقانه و خاضعانه، یعنی یک جهان‌نگری و مرگ‌آگاهی قدرتمندی پشت سر این جمله و گزاره وجود دارد که کلید فهمیدن حقیقت شهید سلیمانی همین جمله است.

- بسمه تعالی

علی عزیز، چهار چیز را فراموش نکن:

- (۱) اخلاص، اخلاص، اخلاص، یعنی گفتن، انجام دادن و ندادن برای خدا
- (۲) قلبت را از هر چیزی غیر او خالی کن و پر از محبت او و اهل بیت (ع) کن
- (۳) نماز شب توشه عجیبی است
- (۴) یاد دوستان شهید ولو با یک صلوات

برادرت دوستدارت سلیمانی - ۹۱/۰۷/۲۱

تمام گفتار و کردار انسان برای خداست. اگر انسان بتواند صاحب خانه را به خانه بیاورد و دلش را از خدا پر کند، به جایی می‌رسد که همچون تشنه‌ای که تشنگی را دریافته است، خدا را می‌یابد و معنا ندارد برای غیر خدا، حرکتی از او سر بزنند؛ زیرا تمام دلش را خدا که صاحب خانه است، فراگرفته و توانسته است اغیار را از دل خارج سازد: «قَلْبُ الْمُؤْمِنِ عَرَّشُ الرَّحْمَنِ». اخلاص بالاترین ویژگی آن شهید بود، چرا که هیچ‌گاه در صف اول قرار نمی‌گرفت و کمتر در فیلم‌ها مشاهده می‌شد، اما حضورش در همه جا تاثیرگذار بود، فقط برای خدا کار می‌کرد. آن چیزی که سردار سلیمانی را این قدر عزیز کرد، اخلاص آن مرد خدا بود.

اشاره مقتدای انقلاب به این موضوع، در خطبه‌های نماز جمعه تهران، نیز حقیقتی مسلم و منطقی مستحکم داشت؛ «عزیزان من، برادران و خواهران نمازگزار! اخلاص برکت دارد. هر جا اخلاص بود، خدای متعال به اخلاص بندگان مخلصش برکت می‌دهد، کار برکت پیدا می‌کند، رشد و نمو پیدا می‌کند، کار به نحوی می‌شود که اثر آن به همه می‌رسد، برکات آن در میان مردم باقی می‌ماند. این ناشی از اخلاص است».

رهبر معظم انقلاب در منزل سپهبد سلیمانی با تأکید بر اینکه جهاد بیرونی متکی به جهاد

اکبر یعنی جهاد درونی است، خطاب به دختر شهید گفتند: همه مردم عزادار و قدردان پدر شما هستند و این قدردانی در اثر اخلاص بزرگی است که در آن مرد وجود داشت، چرا که دل‌ها به دست خداست و بدون اخلاص، دل‌های مردم این‌گونه متوجه نمی‌شود.

۵-۲. بیانات و وصیت‌نامه حاج قاسم

با مطالعه و تحلیل وصیت‌نامه شهدا می‌توان شخصیت تربیت‌یافته آنان را درک کرد و بسیاری از آموزه‌های تربیتی را از آنان الگو گرفت. شهدا آنچه باید باشد را در مقابل آنچه هست، طلب دارند. به همین دلیل، در آثار مکتوب آنان، نقشه راه در ابعاد مختلف مطرح است. استخراج دیدگاه تربیتی شهدا به نوعی هم آدای دین است و هم برای روشن کردن دغدغه‌های تربیتی آنان و کاربرد آن به عنوان بخشی از برنامه خودسازی معنوی، ضرورت دارد. (اعتمادزاده، هدایت‌الله، ۱۳۹۵)

وصیت‌نامه سردار ایران اسلامی حاصل ۴۱ سال دلدادگی، سلحشوری، دلاوری، جانبازی و سرانجام شهادت فردی است که خود را وقف اسلام، مردم و ایران کرده بود و این ویژگی جز با تبعیت از ولایت فقیه به ظهور و بروز نمی‌رسید. عظمت شخصیت چند بعدی سردار رشیدی که شاگرد راستین مکتب عاشورای حسینی است، چنان است که همه را وادار به ستودن و تمجید او کرده است؛ دوست و دشمن را... و این وصیت چکیده اندیشه و رفتار شهید سپهبد سلیمانی، مردی با جاذبه‌ها و دافعه‌های نیرومند که جهانی را شیفته خود کرد و در مقابل، شریک‌ترین اشرار عالم با او دشمنی کردند. عاشقانه‌های سردار با معبود خویش و از سویری دیگر دل‌نگرانی او برای غربت رهبری در وصیت‌نامه سراسر عبرت و حکمت که با توصیه‌های این شهید والا مقام به رهروان و دوستانشان برای حفظ و حراست از ارکان جمهوری اسلامی ممزوج شده است، مانیفستی بی‌نظیر از اعتقادورزی به انقلاب اسلامی به دست می‌دهد؛ شیوه و طرز سلوکی که غل‌وغش در ادعای حامیان نظام و کشور را با بیشترین وضوح نمایان می‌کند و وفاداران به آن را معرفی می‌نماید.

شهید حاج قاسم سلیمانی در فرازی از وصیت‌نامه خود چنین نوشته است: «در مسائل سیاسی، ولایت فقیه را بر سایر امور ترجیح دهید.» و این سخن در بخشی از وصیت‌نامه او چون نوری می‌درخشد، او همه وجود خود را وقف ولایت فقیه کرده بود و توصیه او به همگان به‌ویژه

سیاسیون و جناح‌های سیاسی کشور به ترجیح دادن ولایت فقیه بر سایر امور، توصیه‌ای است که خود به آن عمل می‌کرد.

حاج قاسم گرایش سیاسی به چپ و راست نداشت، اصولگرا و اصلاح طلب را تفاوتی قائل نبود، چرا که اعتقاد داشت، تنها جریان و حزب سیاسی باید حزب الله باشد که از ولی فقیه زمان تبعیت می‌کند. تبعیت کامل از ولایت فقیه از سوی جریان‌های سیاسی و مردم، آن‌ها را در جریان یک راه و خط قرار می‌داد، انقلابی بودن و حزب‌اللهی عمل کردن نتیجه چنین دیدگاه و مکتبی است که تاریخ از عمل نکردن به این مهم، نمونه‌های بسیاری را دارد. بسیار تفاوت و فاصله است، بین «ولایت‌مدار» با «ولایت‌شعار».

وصیت‌نامه حاج قاسم سراسر درس و عبرت است، یادآوری و هشدار، درس‌هایی دارد که می‌توان و باید از آن بهره گرفت. این وصیت‌نامه نشان می‌دهد که ملت ایران فقط با یک فرمانده شجاع، باتدبیر و بااخلاص نظامی مواجه نبودند، بلکه با یک مکتب مواجه شدند و دانش‌آموختگان مکتب حاج قاسم در هر مقام و کسوت و جایگاهی که باشند، قاسم‌گونه جهاد خواهند کرد و چه زیبا الگویی است برای مدافعان حرم و جبهه مقاومت...

۶. مکتب حاج قاسم

روز جمعه، ۱۳ دی ماه ۱۳۹۸ حادثه هولناک و غم‌انگیز ترور مجاهد بزرگ، سردار قاسم سلیمانی به دست دشمنان قسم خورده ایران، همگان را شوکه کرد. شهادت به دست بزرگترین طاغوت جهان، پادشاه ابرمردی بود که سالیان سال در کوه‌ها و دشت‌ها و در کشورهای مختلف در پی جهاد و نبرد رودررو با جبهه باطل بود و در تمام این مدت شهادت را جستجو می‌کرد. شهادت، آرزویی بود که سال‌ها در انتظارش، برای دیدار با معبود لحظه‌شماری می‌کرد.

شهید سپهبد، قاسم سلیمانی اکنون به حکم قطعی قرآن، زنده‌تر و زیننده‌تر از گذشته میان ما حضور دارد؛ او امروز فقط یک فرمانده نیست بلکه یک اسطوره بزرگ است؛ اسطوره مقاومت در برابر ظلم و ظالم، اسوه اخلاص و کار بی‌منت برای خدا، سرمشق تلاش، ساده‌زیستی، شجاعت، مجاهدت و خدمتگزاری به مردم و قهرمان مبارزه در راه آرمان، بی‌آنکه از «غیر خدا»

ترسی داشته باشد.

او همچون مالک اشتر، شجاع در میدان رزم، خاضع در برابر مقتدا و فداکار برای مردم بود و همچون میثم تمار، سال‌ها چوبه‌دار خویش بر دوش می‌کشید و آماده شهادت بود. چنین اسطوره‌ای ققنوسی است که می‌سوزد و از خاکستر خویش جوان‌تر و قوی‌تر باز آفریده می‌شود. جاودانگی، ماهیت ققنوس مکتب فکری شهید سلیمانی، آرش زمان ما و نماد جان‌فشانی در راه میهن است.

حالا که سر و بلند مقاومت سر به آسمان می‌کشد. پرچم مجاهدت و استقامت با امواج محبت و اعلام وفاداری آزادگان جهان به نماد برجسته مقاومت حاج قاسم سلیمانی برافراشته‌تر از پیش رخ‌نمایی می‌کند و این‌ها یعنی «سلیمانی» یک مکتب است. یک سیره، راه و روش و سبک متعالی زندگی است که با شهادت صاحبش طراوت بیشتری می‌یابد نه منشی بی‌اعتبار که با فقدان مالک آن به طاق نسیان سپرده شود. سلوک پیوسته در صراط مستقیم اسلام و انقلاب، از حاج قاسم اسوه‌ای ماندگار و گفتمانی زنده و درخشانده پیش روی ملت‌ها قرار داده است.

شهادتی همچون شهید سلیمانی در زمره بصیرترین افراد جامعه امروزند که بصیرت و عمل را درهم آمیختند و با تشخیص درست موقعیت و درک صحیح شرایط زمانه در آزمون ولایت‌پذیری سر بلند گشتند. آنان نه تنها بصیر بلکه بصیرت‌آفرین هم هستند. اندیشه و عمل و سلوک والای آنان را در قالب مضامین سبک زندگی به‌عنوان الگویی ارزشمند و تاثیرگذار برای همگان به‌ویژه آزادی‌خواهان در آینده، می‌بایست مورد بررسی و شناسایی قرار گیرد.

در زیر ویژگی‌های اخلاقی و معنوی و رفتاری برجسته حاج قاسم براساس بیانات رهبر معظم انقلاب و وصیت‌نامه و دست‌نوشته‌ها و بیانات حاج قاسم بر مبنای شاخص‌های سبک زندگی وی، به‌صورت خلاصه مطرح و بررسی می‌گردد.

۱-۶. رهبری و حاج قاسم

چون خیر شهادت مالک اشتر به امیرالمؤمنین علیه السلام رسید بسیار اندوهگین و افسرده‌خاطر شد گریست و بر منبر تشریف برده فرمود:

"إِنَّا لِلَّهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ"..... ستایش خداوندی را سزاست که پروردگار جهانیان است، پروردگارا، من او را (مصیبت اشتر را) در پناه تو به حساب تو می‌آورم، چرا که مرگ او از مصائب

فراگیر عالم بود. خدا مالک را رحمت فرماید که به عهد خود وفاء نمود، و مدتش را به پایان رسانید و پروردگارش را ملاقات کرد. با اینکه ما تعهد نموده ایم که پس از مصیبت رسول خدا - صلی الله علیه و آله - بر هر مصیبتی شکبیا باشیم، ولی مصیبت مالک، بسی عظیم است. خدا مالک را جزای خیر دهد، مالک که اگر کوه بود کوهی عظیم و بزرگ بود که نه رونده به قله آن می توانست پای نهد و نه پرنده می توانست بر فراز آن پرواز کند، و اگر سنگ بود سنگی سخت بود.

بر مردی مانند مالک باید گریه کنندگان، بگریند، آیا یآوری مانند مالک دیده می شود، آیا مانند مالک کسی هست، آیا زنان از نزد طفلی بر می خیزند که مانند مالک شود. و در نهایت تاسف این جمله سوزناک را فرموده است: «مالک و مامالک، و انی لنا مثل مالک» (نهج البلاغه صبحی صالح - حکمت ۴۴۳)؛ مالک، چه مالکی؟! دیگر کجاست برای ما مثل مالک. عبارات فوق، اندوه حضرت امیر علیه السلام در فراق مالک اشتر، نماز رهبر انقلاب را در حالی که می گریستند و بر پیکر سرداری وفادار و مطیع ولایت نماز می خواندند را به یاد انسان می آورد و حالا شاید بهتر راز اشک های مقتدا را فهمید، فقدان سرداری که نگران تنهایی رهبر خود است، سرداری همچون مالک ..... چه بگوییم در شهادتش که شهادتش درد است و غربت. غربت است و اشک. اشک است و آه.

- خود شما هم که آقای سلیمانی باشید، در نظر ما شهید زنده اید (۱۳۷۶/۰۵/۱۳).
- «این آقای حاج قاسم هم از آنهایی است که شفاعت می کند ان شاء الله» (دیدار رهبر معظم انقلاب به همراه شهید حاج قاسم سلیمانی در منزل شهید عظیم پور در کرمان - سال ۱۳۸۶).

- برادر بسیار عزیزمان آقای سلیمانی بارها، بارها، بارها جان خودشان را در معرض تهاجم دشمن قرار داده اند، در راه خدا، برای خدا و مخلصاً لله؛ و مجاهدت کرده اند. ان شاء الله خدای متعال زندگی ایشان را با سعادت، و عاقبت ایشان را با شهادت قرار بدهد. ۱۹/۱۲/۱۳۹۷

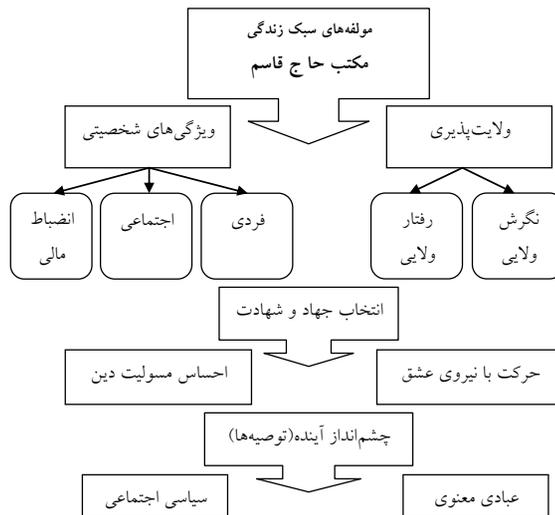
- شما با متلاشی ساختن توده سرطانی و مهلک داعش، نه فقط به کشورهای منطقه و به جهان اسلام، بلکه به همه ملت ها و به بشریت خدمتی بزرگ کردید. (۱۳۹۶/۰۸/۳۰).
- زحمات و خدمات ارزشمند سردار سلیمانی به اسلام و مسلمین، بی شک ذخیره

ارزشمندی در دیوان عدل الهی است (۱۳۹۲/۶/۱۹)

- سال ها مجاهدت مخلصانه و شجاعانه در میدان های مبارزه با شیاطین و اشرار عالم و سال ها آرزوی شهادت در راه خدا، سرانجام سلیمانی عزیز را به این مقام والا رسانید و خون پاک او به دست شقی ترین آحاد بشر بر زمین ریخت (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).
- سردار شهید قاسم سلیمانی نمونه برجسته ای از تربیت شدگان اسلام و مکتب امام خمینی بود. او همه عمر خود را به جهاد در راه خدا گذراند. شهادت پاداش تلاش بی وقفه او در همه این سالیان بود (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).
- با رفتن سردار شهید قاسم سلیمانی به حول و قوه الهی کار او و راه او متوقف و بسته نخواهد شد، ولی انتقام سختی در انتظار جنایتکارانی است که دست پلید خود را به خون او آلودند (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).
- شهید سلیمانی چهره بین المللی مقاومت است و همه دلبرستانگان مقاومت خونخواه او بند (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).
- جهاد سردار شهید قاسم سلیمانی جهاد بزرگی بود و خداوند نیز شهادت او را شهادت بزرگی قرار داد. حاج قاسم باید همین جور به شهادت می رسید. خوشا به حال حاج قاسم که به آرزوی رسید، او شوق شهادت داشت و برای آن اشک می ریخت و داغدار رفقای شهیدش بود (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).
- مردم قدر سردار شهید قاسم سلیمانی را دانستند و این ناشی از اخلاص است؛ این که دل ها این جور همه متوجه می شوند، نشان دهنده این است که یک اخلاص بزرگی در آن مرد وجود داشت، مرد بزرگی بود (۱۳۹۸/۱۰/۱۳).

۶-۲. مولفه های سبک زندگی در مکتب حاج قاسم سلیمانی

نگرش ولایی	تلقی از خود به عنوان فرزند رهبری، عشق به ولایت، توجه دائم به حضرت ولی عصر (عج)، بصیرت به امر ولی فقیه
ولایت پذیری	رفتار ولایی
	گوش کردن و اجرای فرامین رهبری، سربازی امام عصر (عج)، اطاعت از ولی فقیه، استمرار در خط ولایت، زمینه سازی جهت تحقق ظهور، پشتیبانی و حمایت از ولی فقیه

- خداوندا! تو را شکرگزارم که پس از عبد صالحت خمینی عزیز، مرا در مسیر عبد صالح دیگری که مظلومیتش اعظم است بر صالحیتش، مردی که حکیم امروز اسلام و تشیع و ایران و جهان سیاسی اسلام است، خامنه‌ای عزیز، که جانم فدای جان او باد، قرار دادی.
- برادران و خواهران عزیز ایرانی من، از اصول مراقبت کنید. اصول یعنی ولیّ فقیه، خصوصاً این حکیم، مظلوم، وارسته در دین، فقه، عرفان، معرفت؛ خامنه‌ای عزیز را عزیز جان خود بدانید. حرمت او را حرمت مقدسات بدانید.
- برادران و خواهرانم! به دور از هرگونه اختلاف، برای نجات اسلام خیمه ولایت را رها نکنید. اساس دشمنی جهان با جمهوری اسلامی، آتش زدن و ویران کردن این خیمه است.
- خطاب به مردم عزیز کرمان، دوست دارم کرمان همیشه و تا آخر با ولایت بماند. این ولایت، ولایت علی بن ابیطالب است و خیمه او خیمه حسین فاطمه است. دور آن بگردید.
- خطاب به سیاسیون کشور، اعتقاد عملی به ولایت فقیه است؛ یعنی این که نصیحت او را بشنوید، با جان و دل به توصیه و تذکرات او به عنوان طیب حقیقی شرعی و علمی، عمل کنید.
- خطاب به علما و مراجع معظم، من حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای را خیلی مظلوم

و تنها می‌بینم. او نیازمند همراهی و کمک شماست و شما حضرات معظم با بیانتان و دیدارهایتان و حمایت‌هایتان با ایشان می‌بایست جامعه را جهت دهید.

- باید به درایت و حکمت رهبرمان اطمینان داشته باشیم و قدر آن را بدانیم؛ امروز اگر انقلاب اسلامی دشمنان را متحیر کرده، به دلیل درایت رهبر انقلاب است.

۳-۶. نقش ویژه سردار سلیمانی در تشکیل هسته‌های جبهه مقاومت

نظریه مقاومت در چارچوب جهان‌بینی توحیدی و معرفت و حیانی به‌عنوان یک نظریه رهایی‌بخش در قالب پارادایم سلطه‌ستیزی و برخورد با سلطه و مبتنی بر قدرت روایت انقلاب اسلامی از متن اسلام ناب محمدی (ص) و با هدف غرزدگی زدایی از مناسبات قدرت و سیاست بین‌الملل نظریه‌پردازی شده است. بدون شک، چنین مقاومتی - مقاومت پویای مُنبعث از انقلاب اسلامی و نه مقاومت منفعلانه - برگرفته از متن قرآن و سنت رسول الله (ص) و سیره اهل بیت علیهم السلام است.

می‌توان تأکید کرد که شکل‌گیری «پارادایم کربلا» بر دو پایه «هیئات من الذله» با هدف دفاع از کرامت و عزّت آدمی و «کل یوم عاشورا و کل ارض کربلا» با هدف تداوم ابدی فرهنگ عاشورا در هر عصر و نسلی و در هر زمان و هر زمینی توانسته است گفتمان قدرت مقاومت بلکه سیاست مقاومت را در تقابل با سیاست قدرت غربی ارائه دهد.

رویکرد مقاومت مبتنی بر آرمان‌گرایی واقع‌بینانه است. گفتمان مقاومت در قالب «پارادایم برخورد با سلطه و ستم» از منظر اسلامی و انسانی آن توانسته است تمام معادلات مفهومی و سیاسی «نظام سلطه» (کشورهای سلطه‌گر) و «نظام تسلیم» (کشورهای وابسته) را به کلی دگرگون سازد. مقاومت، برآیند انباشت عقده‌ها و عقیده‌های به ناحق سرکوب‌شده تاریخی یک ملت بیدار است. بر این اساس باور به مقاومت، باعث شکل‌گیری هسته‌های مقاومت و نهضت‌های آزادی‌بخش شده است. این مسئله در منطقه جنوب غرب آسیا بیشتر موضوعیت یافته است؛ چرا که سال‌هاست به دلیل حضور صهیونیست‌ها و امریکایی‌ها، ژئوپولیتیک منطقه، ژئوپولیتیک مقاومت شده است.

جمهوری اسلامی ایران همواره به‌عنوان ام‌القری جهان اسلام و قبله مقاومت، مخالف سلطه‌گرایی، چه از نوع غربی و چه از نوع شرقی آن بوده و نه ستم می‌کند و نه ستم می‌پذیرد و

حتی نسبت به ظلم ظالمان در حق دیگران هرگز بی تفاوت نخواهد بود.

سردار سلیمانی چه در ایران و چه در کشورهای دیگر، معتقد بود مراجعه به متن مردم برای حل مشکلات، کوتاه‌ترین و کم هزینه‌ترین مسیر است و معتقد بود هیچ چیز دیگری نمی‌تواند جایگزین نقش مردم شود. در سطح منطقه نیز راه حل مسایل مهم را در مراجعه به متن مردم می‌دانست بر این اساس او در مواجهه با سخت‌ترین بحران‌های امنیتی به جای تکیه بر نهادهای حجیم رسمی و یا قواعد سنتی، سراغ متن مردم می‌رفت و از آنان یک دژ مستحکم در برابر تهاجم دشمن می‌ساخت. صد البته او سازمان و نیروی رسمی را نفی نمی‌کرد، بلکه معتقد بود این نیروها بدون متن مردم کار عمده‌ای نمی‌توانند انجام دهند.

سردار سلیمانی معتقد بود باید با گسترش حلقه‌های مقاومت اسلامی در همه کشورهای منطقه، منطقه جدیدی ساخت که آمریکا و رژیم اسرائیل و به‌طور کلی، غرب نتواند در آن رسوخ کرده و به سیاست‌های تجاوزکارانه خود ادامه دهد.

او در مذاکره با مقامات مختلف منطقه از جمله افغانستان، پاکستان و آذربایجان، همکاری با نیروهای مقاومت را به نفع آنان اعلام کرد. وی توانست در مذاکره با مقامات افغانستان، «فاطمیون» را به‌عنوان ضامن مهم امنیتی افغانستان در برابر تروریسم و گروه‌های جدایی طلب و به‌عنوان بخشی از ساختار امنیتی افغانستان تبدیل و در مذاکره با هر مقامات پاکستان، «زینیون» را نیروهایی قابل افتخار برای دولت پاکستان کند و دولت را به کمک آنان ترغیب کند. همچنین شهید سلیمانی توانست با مذاکرات طولانی، مقامات عراق را متقاعد کند که «حشد الشعبی» را به‌عنوان بخش مهمی از ساختار نظامی- امنیتی بپذیرند و از این طریق آن را ماندگار کند. پیش از این تلاش‌های سردار سلیمانی سبب ارتقاء موقعیت سیاسی حزب‌الله در ساختار و جامعه لبنان شد. کماینکه با کمک سردار سلیمانی گروه‌های مردمی فلسطین شامل حماس، جهاد و گردان‌های فلسطین به قدرت امنیتی، نظامی و سیاسی فلسطینی تبدیل شدند.

نقش سردار سلیمانی در متحد کردن نیروهای مقاومت مثال‌زدنی بود. حضور سردار و معرفی انقلاب، فرهنگ بسیجی و جهاد در بین فرماندهان باعث ایجاد وحدت در بین نیروهای مقاومت شد، به‌گونه‌ای که سربازان زینیون کشمیر، فاطمیون افغانستان، جیش الشعبی سوریه، هسته مقاومت لبنان، هسته مقاومت فلسطین و حشد الشعبی عراق همه برای یک هدف واحد مبارزه می‌کردند.

هنگامی که گروهک تروریستی داعش همچون یک هیولا، با گام‌های بسیار سنگین و گسترده در سوریه، عراق و بخش‌هایی از لبنان ظهور کرد، شکل‌گیری و گسترش ناگهانی این پدیده، فضای یاس، افسردگی و نومیدی را در کل منطقه به‌ویژه در کشورهای عربی که داعش در آن فعال بود، ایجاد کرد. با گسترش فعالیت‌های این گروه، ناامیدی موجود در منطقه به اروپا هم منتقل شد. در آن شرایط نومیدی، کمتر کسی تصور می‌کرد منطقه و جهان روزی را شاهد باشد که «بوکمال» به‌عنوان آخرین سنگر نظامی داعش تسخیر شود و کار این گروهک در حوزه نظامی به پایان برسد. در برهه‌ای، حتی برخی از چهره‌های باتجربه منطقه و نیز برخی کشورهای اروپایی و آمریکا، این ایده را نشر می‌دادند که داعش پدیده‌ای واقعی است و باید آن را پذیرفت. اما در سردار سلیمانی چنین تفکری وجود نداشت.

در سپاه قدس به فرماندهی سردار سلیمانی و در سایه منویات رهبری عزیز، یک اراده ملی شکل گرفته بود که باید با استفاده از همه ابزارها، اعم از نظامی و غیرنظامی، از پاگیری و گسترش این پدیده در منطقه جلوگیری و در ادامه آن را نابود کرد. چنین تلقی‌ای، موجب شکل‌گیری حمایت عمومی از فعالیت‌های میدانی علیه داعش شد. اما آنچه در میدان، در عراق و سوریه زمینه نابودی قطعی داعش را فراهم کرد، حضور میدانی ایران بود. این حضور به‌عهده سردار قاسم سلیمانی، به‌عنوان نماد جمهوری اسلامی ایران گذاشته شد. او با استفاده از حمایت‌های ساختارها و سازمان‌های درون جمهوری اسلامی ایران توانست به این پیروزی دست یابد.

با وجود این حمایت‌ها، واقعیت این است که پیروزی بر داعش در سوریه و عراق، سه ضلع داشته است. نخستین ضلع، تدبیر مقام معظم رهبری بود که از ابتدا بر مبارزه با این پدیده ضد اسلامی و ضد انسانی تاکید داشتند. در ادامه، حضور میدانی سردار قاسم سلیمانی ضلع دوم را تشکیل می‌داد که این امور به همراه فتوای تاریخی آیت‌الله العظمی سیستانی توانست فضای یاس و ناامیدی موجود در منطقه را به فضای ایستادگی و مقاومت تبدیل کند. پس از چنین تغییری بود که پیروزی‌ها یکی پس از دیگری به دست آمد و اکنون دیگر هیچ نقطه‌ای از سرزمین‌های عراق و سوریه در اختیار این نیروی ضد بشری نیست. در کنار این اضلاع، نمی‌توان حضور بانشاط جوانان عراقی، سوری و لبنانی در میدان نبرد را نادیده گرفت. این جوانان با فرماندهی سردار سلیمانی در مقابل داعش ایستادگی کردند و توانستند در بعد نظامی آن را به‌طور کامل از میان بردارند.

اهداف مکتب سردار سلیمانی در راستای مقاومت به طور خلاصه عبارتند از:

- آزادسازی قدس شریف
- تقویت محور مقاومت با حضور در سوریه
- مقابله با تروریسم تکفیری
- تقویت توان بازدارندگی
- دورکردن سایه جنگ از کشور
- افزایش توان چانه‌زنی دیپلماتیک
- زمینه‌ساز توسعه پایدار ملی

۴-۶. تأثیر امنیتی مدافعان حرم بر معادلات منطقه

آنچه مدافعان و شهدای مدافع حرم را گرد یک محور برای مبارزه و جانفشانی متجمع نمود، اهمیت حرم و جایگاه حرم ائمه علیهم السلام در آموزه‌های قرآنی و اسلامی بود. بدین منظور ابتدا اهمیت و جایگاه حرم ائمه علیهم السلام را در آموزه‌های قرآن و اسلام و سپس جغرافیای سیاسی اسلامی برمی‌شمریم.

مدافعان حرم با تمسک به آیات الهی قرآن کریم، آموزه‌های دین مبین اسلام، پیروی از سید و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام و رهنمودهای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در مقام رهبری انقلاب اسلامی، به مبارزه با گروه‌های تکفیری و تروریستی پرداختند؛ زیرا خداوند به مومنان اجازه داده در مقابل ظلم و ستمی که کفار و مشرکان روا می‌دارند، دست به جهاد بزنند. یک مورد از این ستم مشرکان، آواره کردن و اخراج مسلمانان از شهرها و خانه‌هایشان است؛ همان اتفاقی که در سوریه و عراق روی داد و پیش‌تر در فلسطین، بوسنی و لبنان نیز رخ داده بود. از این رو، گام نهادن مدافعان حرم در مسیر جهاد و ایجاد امنیت و آسایش برای هم‌نوعان خود، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های قابل توجه آن‌ها نیز به حساب می‌آید؛ زیرا مدافعان حرم، مؤمنان واقعی به‌شمار می‌آیند که جزو رستگارتین بندگان خدا هستند.

از دلایل مهم دیگری که مدافعان حرم را از سراسر جهان به سوریه و عراق کشاند، اهانت و تخریب حرم اهل بیت (ع) و سایر اماکن مقدس مسلمانان توسط وهابی‌ها و تکفیری‌ها بود. صیانت از حریم اسلام ناب محمدی (ع)، مرهون ایثارگری شهدای مدافع حرم است.

حمایت‌های همه جانبه کشورهای خارجی از گروه‌های تروریستی و تکفیری و توطئه‌چینی برای تداوم جنگ و درگیری و کشتار مردم مظلوم سوریه نشان می‌دهد این همان جنگ احزاب است که امریکا، اسرائیل، ترکیه، عربستان سعودی و... به راه انداخته‌اند. در حال حاضر، کشورهای مختلف دست به دست هم داده‌اند و می‌خواهند نظام سوریه و جبهه مقاومت را ساقط و اسلام را نابود کنند؛ لیکن در این جنگ احزاب، همگی آن‌ها ناکام خواهند شد. (مکارم شیرازی، ۱۳۹۱).

هنر انقلاب اسلامی این بوده که توانسته است ملیت‌ها و ادیان مختلف به خصوص مسلمانان و به‌ویژه شیعیان را در قالب مدافعان حرم اهل بیت علیهم السلام متجمع کرده و لشکری از نیروهای بانگیزه مسلمان را تشکیل و در دفاع از کیان اسلام تسلیح و تجهیز نماید و به این وسیله امنیت خود و کشورهای منطقه را که در حوزه جهان اسلام قرار دارند، تامین کرده و اراده زورگویی را از مستکبران جهان بگیرد.

واژه‌سازی، فرهنگ‌سازی، شکل‌گیری و گسترش لشکر عظیم مقاومت برای دفاع از کشورهای منطقه است. فرهنگ‌سازی مدافعان حرم توانست تهدید داعش و تکفیری‌ها را به سرعت به فرصتی کم‌نظیر برای جمهوری اسلامی و کشورهای منطقه از جمله: عراق، سوریه، لبنان و... تبدیل کرده و این کشورها را در برابر مناقشات و ستیزه‌جویی قدرتهای جاه‌طلب منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای از مصونیت امنیتی و نظامی برخوردار کند.

۷. دستاوردها و پیامدهای مکتب حاج قاسم

۱. اسطوره ملی ایران بزرگ و هم‌زمانش به جوان ایرانی آموختند که با تکیه بر میراث فرهنگی و تمدنی خویش قادر به ساختن و حفظ استقلال و عزت و عظمت ایران است.
۲. نسل جدید جوان ایرانی در روند مبارزه با افراطی‌گرایی دینی در سوریه و عراق به فرماندهی شهید سپهبد سلیمانی، میراث تجربی و علمی سرداران دوره دفاع مقدس را برای دفاع از منافع ملی ایران در دوره پسادفاع مقدس در مقابل آمریکا فراگرفت.
۳. انتقال خودباوری به نسل جوان در روند مبارزات انقلابی علیه سلطه آمریکا در منطقه، ایجاد روحیه اعتمادبه‌نفس و خودباوری در میان مدافعان حرم در تمامی عرصه‌های دفاع از حریم اهل بیت و دفاع از مقدسات نمود داشته است. سردار سلیمانی به خوبی نشان داد که چگونه می‌توان حرف‌ها را به عمل تبدیل کرد. همچنین سردار نشان داد که شیعه

- واقعی حضرت امیر علیه السلام، در برابر ظالم می‌جنگد و مقاومت می‌کند.
۴. سیطره کیفیت بر کمیت؛ ابرمرد شهیدان جهان اسلام با شکست دشمن در سوریه و عراق - با توجه به برتری تکنولوژیک و اقتصادی آن‌ها - به نسل جوان آموخت که با تدبیر، تخصص بومی و ایمان به قدرت لایزال الهی می‌توان بر ارتش فرعون زمان پیروز شد.
۵. بومی‌کردن راهبردها و تاکتیک‌های جنگی در مقابل بزرگ‌ترین ارتش کلاسیک تاریخ جهان.
۶. اثبات این نکته مهم که راه تأمین امنیت ملی ایران در ورای مرزهای کشور است و چنانچه جنگ سردار ملی ایران و هم‌زمان دلاورش در سوریه و عراق با نیروهای آمریکا و شکست آن‌ها نمی‌بود، خاک مقدس ایران سال‌ها قبل مورد حمله دشمنان واقع شده بود. سردار می‌دانست برای دفاع از وطن، باید بیرون از مرزهای ایران جنگید، نام سردار رشید ایران با قدرت ایمان، لرزه بر تن داعش می‌انداخت.
۷. پس از حکومت ساسانیان، برای نخستین بار پرچم ایران در سواحل مدیترانه با عزت به اهتزاز درآمد و دمشق و بغداد، پایتخت دو خلافت اموی و عباسی، را وامدار کمک‌های خویش کرد. مبارزات سردار شهید سپهبد سلیمانی و هم‌زمانش پایتخت دو خلافت عربی را از اسارت داعش رهایی بخشید.
۸. غرور ملی ایرانیان از طریق مبارزات اسطوره ملی کشور تقویت شد.
۹. در این برهه از تاریخ ملت ایران نیازمند یک قهرمان ملی بود و سردار شهید سپهبد سلیمانی با مبارزات خویش، برای ملت بزرگ ایران، فارغ از گرایش‌های مذهبی و سیاسی، قهرمانی اسطوره‌ای شد. رهبر معظم انقلاب فرمودند: عده‌ای می‌خواستند وانمود کنند انقلاب در ایران مرده است و تمام شده، اما شهادت او نشان داد که انقلاب زنده است. دشمنان در مقابل عظمت ملت ایران احساس خضوع کردند. از وجود مطهر او (سردار سلیمانی) از اعماق دل تشکر می‌کنیم.
۱۰. با منش و شهادت سپهبد سلیمانی، وحدت ملی ایرانیان برجسته‌تر شد و کشور بزرگ ایران بار دیگر با خون مقدس شهیدی از تبار سیدالشهدا امام حسین (ع)، امام عاشقان، بیمه شد. حاج قاسم سلیمانی با شهادتش موجب یک «بیداری و بصیرت» عمومی و

فراگیر شد و شبها و توطئه‌گری‌های دشمن در این زمینه نابود شد؛ به فرموده رهبر معظم انقلاب، در حقیقت شهید سلیمانی چشم‌های غبار گرفته را باز کرد.

۱۱. همزمانی شهادت سرداران قهرمان ایرانی و عراقی موجب عمیق‌تر شدن وحدت نیروهای انقلابی ایران و عراق شد.

۱۲. شهادت خونین این اسطوره‌های قرن موجبات همبستگی بیشتر مجاهدان لبنان، سوریه، پاکستان و افغانستان با مجاهدان ایران و عراق و هم‌پوشانی سایر مبارزات یکدیگر علیه سیاست‌های سلطه‌جویانه هیولای قرن را فراهم آورد.

۱۳. شناخت درست تکلیف براساس تدبیر رهبری از سوی مدافعان حرم و محور مقاومت با فرماندهی سردار سلیمانی از پیام‌های مهم حماسه عظیم مدافعان حرم است. آن روزی که کمتر کسی می‌دانست رسالت و فلسفه حضور ما در سوریه چیست مدافعان حرم در این عرصه مجاهدت کردند و با نثار خون و جان خود در دفاع از آرمان‌های اسلام و انقلاب و رهبری درخشیدند.

۸. نتیجه‌گیری

حضرت امام خمینی سال‌ها پیش در پیامی که به مناسبت قبول قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران صادر کردند، با صراحت از لزوم شکل «هسته‌های مقاومت حزب الله در سراسر جهان» سخن گفتند. (صحیفه امام خمینی، ج ۲۰، ص ۳۲۰) سردار سلیمانی در دوره فرماندهی سپاه قدس، توانست این آرزو و ایده مهم حضرت امام را جامه عمل بپوشاند.

ابتکار عمل سردار سلیمانی با طرح تئوری مدافعان حرم که در کمتر زمانی به یک فرهنگ نسبتاً فراگیر تبدیل گردید، موجب برهم خوردن نقشه‌های دشمنان اسلام و ایران اسلامی شده و نه تنها کل خاک عراق آزاد گردید، بلکه سوریه نیز که عمده خاکش توسط تروریسم تکفیری و داعشی تسخیر شده بود، آزاد شد.

اخلاص، ایثار، شجاعت و پیروی از اوامر ولی فقیه زمان با تکیه بر فرهنگ عاشورایی امام حسین علیه السلام و انگیزه خدمت در مسیر تشکیل حکومت جهانی امام زمان عجل الله تعالی فرج الشریف، از ویژگی‌های بازو سردار رشید اسلام حاج قاسم سلیمانی بود. حاج قاسم با رفتار و منش و نثار خون پاکش به همگان، درس ولایت‌پذیری و خدمت خالصانه به مردم را

یادآوری نمود.

و این روزها چقدر دلمان برای چنین سلوکی از نوع سلوک و رفتار این سردار مکتب‌ساز، از سوی مسئولان تنگ شده است، کسانی که درد دین و درد مردم دارند، خود را یار مردم بدانند و سهمشان از سفره انقلاب چون یاران شهیدشان جز مجاهدت و جانفشانی در راه آرمان‌های انقلاب و رهبری نباشد.

"از نیل رد شده ای و به ساحل رسیده ای   ما غرق فتنه ایم، دعا کن برای ما..."

۱. اعتمادزاده، هدایت‌الله (۱۳۹۵)، بررسی دیدگاه تربیتی شهدای جنگ تحمیلی استان کرمانشاه به استناد وصیت‌نامه آن‌ها، دو فصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی دانشکده علوم انسانی اسلامی و قدرت نرم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، سال ششم، شماره ۱۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۵.
۲. خاکرند، شکرالله (۱۳۹۵)، مفهوم و جایگاه حرم در فرهنگ اسلامی، فرهنگ رضوی، سال چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵.
۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴) در دیدار با رییس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۲۰ اسفند ۱۳۹۴، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
۴. درزی کلایی، محمدرضا (۱۳۹۱)، تاثیر شهادت‌طلبی از دیدگاه امام خمینی در تغییر مفهوم قدرت، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال نهم، زمستان ۱۳۹۱، شماره ۳۱، صفحات ۹۱-۱۰۶.
۵. سلیمانی، قاسم (۱۳۹۸). وصیت‌نامه.
۶. شریفی، احمدحسین (۱۳۹۱) الف، «سبک زندگی به عنوان شاخصی برای ارزیابی سطح ایمان»، فصلنامه علمی پژوهشی معرفت فرهنگی اجتماعی، سال سوم، شماره سوم، تابستان ۹۱، صص ۶۲-۴۹.
۷. قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۳۹۷)، نقش مستشاری جمهوری اسلامی ایران در تأمین امنیت منطقه‌ای، فصلنامه آفاق امنیت / سال یازدهم / شماره چهلیم پاییز ۱۳۹۷.
۸. قرشی، علی اکبر (۱۳۷۱)، قاموس قران، ج ۲، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۹. یوسفی، غلامحسین (۱۳۹۷)، نقش شهدای مدافع حرم بر همگرایی منطقه‌ای، فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، سال نوزدهم، شماره ۴، پیاپی ۷۶، زمستان ۱۳۹۷.
۱۰. ترک‌زاده، جعفر (۱۳۹۶) "تدوین الگوی مدیریت جهادی مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی)" فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیستم، شماره ۷۵، تابستان ۱۳۹۶.
۱۱. نادعلی، فتح‌الله (۱۳۹۵) "تکیه بر شانه‌های مدیریت جهادی (قسمت چهارم)".

فکه، شماره ۱۵۶ صص: ۱۰-۱۱.

۱۲. نهج البلاغه صبحی صالح، نامه ۳۸؛ شیخ مفید، الاختصاص، ص ۸۰.

سایت ها و خبرگزاری ها

۱. نامه سردار سلیمانی به رهبر انقلاب با اعلام پایان سیطره حکومت داعش (خبرگزاری

دانشگاه آزاد)

۲. زندگی نامه سردار قاسم سلیمانی. آفتاب نیوز. ۱۶ دی ۱۳۹۸.

۳. اعطای نشان عالی ذوالفقار به سردار سرلشکر قاسم سلیمانی». پایگاه دفتر حفظ و نشر

آثار آیت الله العظمی سید علی خامنه‌ای. ۱۹ اسفند ۱۳۹۷.